

УДК 351.811.11:340:625

Прокопів Іван Іванович

аспірант кафедри публічного врядування

Інституту адміністрування, державного управління та професійного розвитку

Національного університету «Львівська політехніка»

Prokopiv Ivan

Postgraduate of the Department of Public Administration

Institute of Administration, Public Administration and Professional Development

Lviv Polytechnic National University

ORCID: 0009-0006-8517-2072

DOI: 10.25313/2617-572X-2024-6-10033

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ДОРОЖНЬОГО БУДІВНИЦТВА ТА РЕМОНТУ

THEORETICAL ASPECTS OF PUBLIC ADMINISTRATION IN THE FIELD OF ROAD CONSTRUCTION AND REPAIR

Анотація. Вступ. Сфера дорожнього будівництва та ремонту відіграє ключову роль у розвитку суспільного господарства, а публічне управління в ній є невід'ємною частиною обороноздатності країни та державної економічної політики. Покращення публічного управління у сфері дорожнього будівництва та ремонту в Україні є надзвичайно актуальним, оскільки забезпечення належного рівня життя населення та сталий розвиток країни є основними цінностями. Для країни, що стикається з військовими викликами, вирішення завдань, пов'язаних з ремонтними роботами в цій сфері, є одним з найважливіших і першорядних кроків на шляху до збереження територіальної цілісності, суверенітету та державності. Тому нагальним є питання створення нової результативної та ефективної системи публічного управління у сфері дорожнього будівництва та ремонту в Україні, яка відповідає сучасним викликам та ризикам.

Мета статті полягає в тому, щоб розглянути теоретичні аспекти та дослідити особливості публічного управління у сфері дорожнього будівництва та ремонту на сучасному етапі розвитку української держави

Матеріали і методи. Матеріалами дослідження є: 1) нормативно-правове забезпечення публічного управління у сфері дорожнього будівництва та ремонту; 2) праці вітчизняних та зарубіжних авторів, що провадять свої науково-практичні дослідження, які стосуються публічного управління у сфері дорожнього будівництва та ремонту.

В основі дослідження особливостей публічного управління у сфері дорожнього будівництва та ремонту лежить застосування загальнонаукових методів наукового пізнання. Так, комплексний підхід дав можливість уявити єдину картину досліджуваної проблеми, що сприяло напрацюванню в статті обґрунтованих висновків та пропозицій. Завдяки методам аналізу та синтезу, а також індукції та дедукції площина досліджуваної проблематики розглядається в контексті окремих складових системи публічного управління у сфері дорожнього будівництва та ремонту, які в сукупності дають уявлення про реальний стан справ у досліджуваній сфері. Стосовно обґрунтування пропозицій та вирішення проблем, які існують на сьогоднішній день, то вони представлені у статті завдяки застосування абстрактно-логічного методу.

Результати. У статті визначено, що сфера дорожнього будівництва та ремонту є важливою частиною економіки, що забезпечує обслуговування перевезень і створює необхідні передумови для задоволення потреб населення у розвитку бізнесу та наданні транспортних послуг.

Аргументовано, що публічне управління у сфері дорожнього будівництва та ремонту характеризують внутрішні та зовнішні фактори: зовнішні фактори сприяють успішному проведенню операцій або протидіють успіху їх виконанню, а також відображають вплив зовнішнього середовища; внутрішні фактори відображають взаємовплив на просування потоку різноманітних процесів всередині системи. Встановлено, що основними факторами зовнішнього середовища, що впливають на публічне управління у сфері дорожнього будівництва та ремонту є технологічні; соціокультурні та політичні.

Підсумовано, що вдосконалення публічного управління у сфері дорожнього будівництва та ремонту України повинно стати одними з ключових елементів розвитку національної економіки, що сприятиме значному збільшенню ВВП України через зростання обсягів робіт та мультиплікативний ефект у інших галузях економіки.

Перспективи. В подальших наукових дослідженнях потрібно зосередити увагу на особливостях інституційного забезпечення публічного управління у сфері дорожнього будівництва та ремонту України.

Ключові слова: публічне управління, сфера дорожнього будівництва та ремонту, транспорт, населення, інфраструктура, послуги.

Summary. Introduction. The field of road construction and repair plays a key role in the development of the public economy, and public administration in it is an integral part of the country's defense capability and state economic policy. Improvement of public administration in the field of road construction and repair in Ukraine is extremely urgent, since ensuring the proper standard of living of the population and sustainable development of the country are the main values. For a country facing military challenges, solving tasks related to repair work in this area is one of the most important and primary steps on the way to preserving territorial integrity, sovereignty and statehood. Therefore, the issue of creating a new effective and efficient system of public management in the field of road construction and repair in Ukraine, which meets modern challenges and risks, is urgent.

Purpose of the article is to consider the theoretical aspects and investigate the peculiarities of public management in the field of road construction and repair at the current stage of the development of the Ukrainian state

Materials and methods. The research materials are: 1) regulatory and legal provision of public administration in the field of road construction and repair; 2) works of domestic and foreign authors conducting scientific and practical research related to public administration in the field of road construction and repair.

The basis of the study of the peculiarities of public administration in the field of road construction and repair is the application of general scientific methods of scientific knowledge. Thus, the complex approach made it possible to imagine a single picture of the investigated problem, which contributed to the development of well-founded conclusions and proposals in the article. Thanks to the methods of analysis and synthesis, as well as induction and deduction, the plane of the researched issues is considered in the context of individual components of the public management system in the field of road construction and repair, which collectively give an idea of the real state of affairs in the researched field. Regarding the substantiation of the proposals and the solution of the problems that exist today, they are presented in the article thanks to the application of the abstract-logical method.

Results. The article defines that the field of road construction and repair is an important part of the economy, which provides transportation services and creates the necessary prerequisites for meeting the needs of the population in the development of business and the provision of transport services.

It is argued that public management in the field of road construction and repair is characterized by internal and external factors: external factors contribute to the successful implementation of operations or oppose the success of their implementation, and also reflect the influence of the external environment; internal factors reflect the mutual influence on the advancement of the flow of various processes within the system. It was established that the main factors of the external environment affecting public management in the field of road construction and repair are technological; sociocultural and political.

It is concluded that the improvement of public management in the field of road construction and repair of Ukraine should become one of the key elements of the development of the national economy, which will contribute to a significant increase in the GDP of Ukraine due to the increase in the volume of work and the multiplier effect in other sectors of the economy.

Discussion. In further scientific research, attention should be focused on the peculiarities of institutional provision of public administration in the field of road construction and repair in Ukraine.

Key words: public administration, the field of road construction and repair, transport, population, infrastructure, services.

Постановка проблеми. Сфера дорожнього будівництва та ремонту відіграє ключову роль у розвитку суспільного господарства, оскільки забезпечує утримання доріг та комунікацій, що підтримують транзитні, експортно-імпортні та внутрішні перевезення пасажирів і вантажів. Публічне управління в цій сфері є невід'ємною частиною обороноздатності країни та державної економічної політики. Ці відносини виступають важливим показником рівня соціально-економічного розвитку держави в контексті розвитку підприємницької діяльності, створення сприятливих умов для економічного зростання, забезпечення якості життя населення, а також охорони навколишнього середовища.

Покращення публічного управління у сфері дорожнього будівництва та ремонту в Україні є надзвичайно актуальним, оскільки забезпечення належного рівня життя населення та сталий розвиток країни є основними цінностями. Для країни, що стикається

з військовими викликами, вирішення завдань, пов'язаних з ремонтними роботами в цій сфері, є одним з найважливіших і першорядних кроків на шляху до збереження територіальної цілісності, суверенітету та державності. Тому дуже актуальним є питання створення нової результативної та ефективної системи публічного управління у сфері дорожнього будівництва та ремонту в Україні, яка відповідає сучасним викликам та ризикам.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Дослідженню питань забезпечення розвитку сфери дорожнього будівництва та ремонту в Україні, осмисленню сутності та змісту механізмів її реалізації присвячено наукові праці таких науковців, як Безуглий А. [1], Захарова Т. [1], Іванченко В. [1], Краснюк В. [2], Крихтіна Ю. [3], Непомнящий О. [4], Островерх Н. [3], Седякін Ф. [3], Середя Ю. [7], Стасюк Б. [1], Янчук М. [1] та багато інших.

Разом з тим, проблематика публічного управління у досліджуваній сфері залишається гостро актуальною та потребує глибокого наукового дослідження особливостей управлінських процесів, що відбуваються під час реалізації відносин, пов'язаних із дорожнім будівництвом та ремонтом доріг.

Мета статті — розглянути теоретичні аспекти та дослідити особливості публічного управління у сфері дорожнього будівництва та ремонту на сучасному етапі розвитку української держави.

Матеріали і методи. Матеріалами дослідження є: 1) нормативно-правове забезпечення публічного управління у сфері дорожнього будівництва та ремонту; 2) праці вітчизняних та зарубіжних авторів, що провадять свої науково-практичні дослідження, які стосуються публічного управління у сфері дорожнього будівництва та ремонту.

В основі дослідження особливостей публічного управління у сфері дорожнього будівництва та ремонту лежить застосування загальнонаукових методів наукового пізнання. Так, комплексний підхід дав можливість уявити єдину картину досліджуваної проблеми, що сприяло напрацюванню в статті обґрунтованих висновків та пропозицій. Завдяки методам аналізу та синтезу, а також індукції та дедукції площина досліджуваної проблематики розглядається в контексті окремих складових системи публічного управління у сфері дорожнього будівництва та ремонту, які в сукупності дають уявлення про реальний стан справ у досліджуваній сфері. Стосовно обґрунтування пропозицій та вирішення проблем, які існують на сьогоднішній день, то вони представлені у статті завдяки застосування абстрактно-логічного методу.

Виклад основного матеріалу. Сфера дорожнього будівництва та ремонту є важливою частиною економіки, що забезпечує обслуговування перевезень і створює необхідні передумови для задоволення потреб населення у розвитку бізнесу та наданні транспортних послуг.

Для здійснення регуляторного впливу на суб'єктів господарювання в сфері дорожнього будівництва та ремонту застосовуються такі основні методи публічного управління:

- тарифне (цінове) регулювання;
- встановлення норм (нормативів), стандартів, правил та інших вимог;
- здійснення нагляду (контролю);
- надання спеціальних дозволів або ліцензування [9].

Стаття 10 Закону України «Про транспорт» встановлює вимоги щодо відповідності транспортних засобів стандартам охорони праці, безпеки та екологічності, а також наявності відповідного сертифіката і державним стандартам [8]. У зв'язку з цим важливу роль у впливі держави на сферу дорожнього будівництва та ремонту відіграє стандартизація.

Аналіз положень законодавства показує, що застосування цього методу публічного управління спрямоване на:

- забезпечення безпеки об'єктів з урахуванням ризику надзвичайних ситуацій, техногенних і природних катастроф;
- поліпшення техніко-економічних показників діяльності і економії всіх видів ресурсів;
- захист законних прав та інтересів держави і споживачів у питаннях охорони довкілля, а також безпеки перевезень для життя, здоров'я людей та майна;
- підвищення безпеки, комфорту та надійності робіт у сфері дорожнього будівництва та ремонту відповідно до економіки країни, потреб населення і науково-технічного прогресу;
- реалізацію єдиної науково-технічної політики щодо технічного обслуговування ремонту, експлуатації й утилізації ресурсів [7].

Залізничний транспорт займає провідне місце в транспортній системі нашої країни і безпосередньо впливає на сферу дорожнього будівництва та ремонту. Соціально-економічна ефективність ремонтних робіт у сфері залізничного пасажирського сполучення досягається через такі основні результати:

- скорочення смертності економічно активного населення внаслідок транспортних подій в контексті зниження економічних втрат;
- збільшення обсягу та якості продукції підприємств-роботодавців внаслідок скорочення часу, витраченого громадянами на поїздки до місця роботи;
- зменшення витрат державного та місцевих бюджетів на підтримку екологічного балансу у напрямі зменшення обсягів викидів шкідливих речовин завдяки зниженню кількості автомобілів на дорогах загального користування [3].

Публічне управління у сфері дорожнього будівництва та ремонту характеризують внутрішні та зовнішні фактори:

- 1) зовнішні фактори сприяють успішному проведенню операцій або протидіють успіху їх виконанню, а також відображають вплив зовнішнього середовища (технологічні, економічні, природно-географічні фактори);
- 2) внутрішні фактори відображають взаємовплив на просування потоку різноманітних процесів всередині системи (експлуатаційні — розподілення між ланками системи дорожнього будівництва та ремонту ресурсів і задач).

Аналізуючи фактори зовнішнього середовища, що впливають на публічне управління у сфері дорожнього будівництва та ремонту, встановлено, що основними є наступні:

- технологічні — зміна комунікаційних технологій, нові технології, у сфері дорожнього будівництва та ремонту;
- соціокультурні — зміна переваг та смаків населення, рівень освіченості, зміна рівня життя населення, демографічні зміни;
- політичні — законодавство про охорону навколишнього середовища, законодавство у сфері

Таблиця 1

**Вплив факторів на ефективність публічного управління у сфері
дорожнього будівництва та ремонту**

Фактори	Характеристика факторів
Суспільні	– час, що використовується на підготовку до дорожнього будівництва та ремонту, – зміна рівня тарифів на проведення робіт, – розвиток транспортної інфраструктури, – дачне будівництво, створення міст-супутників, приміських котеджних селищ, нових житлових масивів, – розвиток туризму і курортної сфери, – зростання культурного рівня і добробуту населення
Пасажиро-поток	– зростання кількості особистих автомобілів, – оптимальне розміщення місць відпочинку і виробництва, – повсюдне покращення організації обслуговування населення й торгівлі, – наближеність місця проживання громадян до місця їх праці
Безпеки а якості	– підвищення безпеки ремонтних робіт, – підвищення якості ремонтних робіт, – визначення густоти пасажиропотоку за напрямками на різних видах транспорту, – вчасне виявлення незадовільних ремонтних робіт, – налагодження обліку ресурсів, використовуваних під час дорожнього будівництва та ремонту
Ефективності	– раціональна організація руху і врахування цього під час дорожнього будівництва та ремонту – кількість справних доріг з необхідними пристроями, – висока кваліфікація і дисциплінованість спеціалістів та всього службового персоналу, – справні пасажирські транспортні засоби, які відповідають дорожнім умовам та обсягам перевезень

Джерело: [1]

дорожнього будівництва та ремонту, державна політика [2].

Фактори, які впливають на ефективність публічного управління у сфері дорожнього будівництва та ремонту, мають велике значення та підлягають ретельному аналізу для реалізації конкретних пропозицій щодо його покращення (табл. 1).

Отже, фактори, перелічені в табл. 1, впливають на ефективність публічного управління у сфері дорожнього будівництва та ремонту комплексно, взаємодіючи один з одним.

Проблеми, які існують на даний час в сфері дорожнього будівництва та ремонту, вимагають значної уваги до їх вирішення, відповідно до чого існує потреба обґрунтування стратегічних напрямів державної політики, що дасть змогу покращити якість та підвищити безпеку пасажирообороту. Основні з цих пропозицій представлені на рис. 1.

Загалом, збільшення транспортної рухомості в державі в подальшому прямим чином залежатиме від розвитку економіки, підвищення матеріального і культурного рівня людей, розвитку транспортної мережі та результативності публічного управління у сфері дорожнього будівництва та ремонту.

Висновки. Отже, необхідною умовою для розвитку сфери дорожнього будівництва та ремонту України в умовах сучасних глобальних змін є формування та реалізація відповідної державної політики, здатної забезпечити ефективність та результативність публічного управління процесами, які відбуваються у досліджуваній сфері. Оскільки сфера дорожнього будівництва та ремонту України значно залежить від державної підтримки, пріоритетним є розвиток транзитного потенціалу через державну політику.

Загалом, вдосконалення публічного управління у сфері дорожнього будівництва та ремонту України повинно стати одним з ключових елементів розвитку національної економіки. Це сприятиме значному збільшенню ВВП України через зростання обсягів робіт та мультиплікативний ефект у інших галузях економіки. Крім того, транзитна рента (дохід національної транспортної системи від транзитних перевезень пасажирів і вантажів внаслідок якісного дорожнього покриття) стане важливою складовою валютних надходжень.

В подальших наукових дослідженнях потрібно зосередити увагу на особливостях інституційного забезпечення публічного управління у сфері дорожнього будівництва та ремонту України.

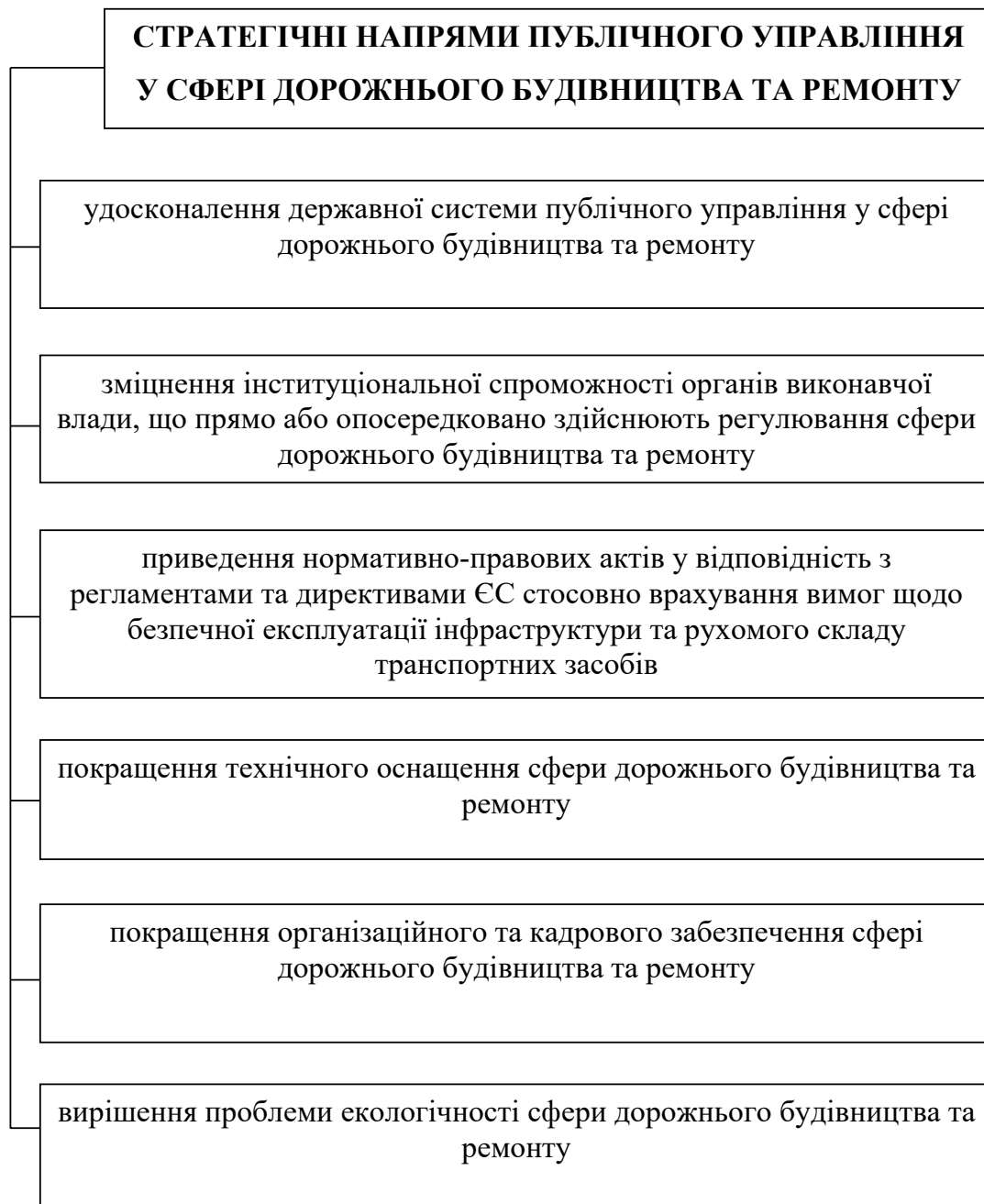

Рис. 1. Стратегічні напрями публічного управління у сфері дорожнього будівництва та ремонту
Джерело: власні узагальнення

Література

1. Безуглий А. О., Янчук М. Б., Іванченко В. О., Стасюк Б. О., Захарова Т. В. Комплексна оцінка показників ефективності інвестицій будівництва, реконструкції та ремонтів автомобільних доріг: науково-методичний аспект. *Дороги і мости*. 2022. Вип. 25. С. 17–30.
2. Краснюк В. Актуальність впровадження європейського досвіду управління безпекою автомобільних доріг в системі публічного управління України. *Наукові перспективи*. 2021. № 12 (18). С. 63–77.
3. Крихтіна Ю. О., Островерх Н. І., Седакін Ф. І. Державне забезпечення стабільного розвитку сфери залізничних пасажирських перевезень. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Державне управління*. 2019. Т. 30 (69), № 4. С. 76–81.

4. Непомнящий О.М. Управління безпекою автомобільних доріг: міжнародний досвід та вітчизняна практика. *Вчені записки ТНУ ім. В.І. Вернадського. Серія: Державне управління*. 2021. Т. 32(71), № 5. С. 7–12. doi: <https://doi.org/10.32838/TNU-2663-6468/2021.5/02>.
5. Правові аспекти будівництва автомобільних доріг. *Міністерство юстиції України: офіційний вебсайт*. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_22115 (дата звернення 08.06.2024)
6. Про автомобільні дороги : Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 51. Ст. 556.
7. Про затвердження Положення про Державне агентство відновлення та розвитку інфраструктури України : Постанова Кабінету Міністрів України від 10 вересня 2014 р. № 439. Київ, 2014.
8. Про транспорт : Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 51. Ст. 446.
9. Середя Ю.В. Особливості державного управління дорожнім будівництвом. *Право та державне управління*. 2022. № 1. С. 197–202. doi: <https://doi.org/10.32840/pdu.2022.1.29>.

References

1. Bezuglyi, A., Yanchuk, M., Ivanchenko, V., Stasiuk, B., & Zakharova, T. (2022). Kompleksna otsinka pokaznykiv efektyvnosti investytsiy budivnytstva, rekonstruktsiyi ta remontiv avtomobilnykh dorog: naukovy-metodychnyy aspekt [Comprehensive evaluation of investment efficiency indicators of construction, reconstruction and repairing of roads: scientific-methodical aspect]. *Dorogi i mosti — Roads and bridges*, 25, 17–30 [in Ukrainian].
2. Krasnyuk, V. (2021). Aktualnist vprovadzennya yevropeyskogo dosvidu upravlinnya bezpekoyu avtomobilnykh dorog v systemi publichnogo upravlinnya Ukrainy [The relevance of implementing the European experience of road safety management in the public administration system of Ukraine]. *Naukovi perspektyvy — Scientific perspectives*, 12 (18), 63–77 [in Ukrainian].
3. Krykhtina, Yu. O., Ostroverkh, N. I., & Sedyakin, F. I. (2019). Derzhavne zabezpechennya stabil'noho rozvytku sfery zaliznychnykh pasazhyrskyykh perevezen' [State provision of stable development of the sphere of railway passenger transportation]. *Vcheni zapysky TNU imeni V.I. Vernad's'koho. Seriya: Derzhavne upravlinnya. — Academic notes of TNU named after V.I. Vernadskyi. Series: Public administration*, 30 (69), 4, 76–81 [in Ukrainian].
4. Nepomnyaschyy, O. M. (2021). Upravlinnya bezprkoyu avtomobilnykh dorog: miznarodnyy dosvid ta vitchyznyana praktyka [Road safety management: international experience and domestic practice]. *Vcheni zapysky TNU im. V. I. Vernad's'koho. Seriya: Derzhavne upravlinnya — Scientific notes of TNU named after V.I. Vernadskyi. Series: Public administration*, 32(71), 5, 7–12. doi: <https://doi.org/10.32838/TNU-2663-6468/2021.5/02> [in Ukrainian].
5. Pravovi aspekty budivnytstva avtomobilnykh dorih [Legal aspects of highway construction]. *Ministerstvo yustyt-siyi Ukrainy: ofitsiynyy sait — Ministry of Justice of Ukraine: official website*. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_22115 [in Ukrainian].
6. Pro avtomobilni dorogy [About highways]: Law of Ukraine. (2005). *Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine* [in Ukrainian].
7. Pro zatverdzennya Polozennya pro Derzhavne agentstvo vidnovlennya ta rozvytku infrastruktury Ukrainy [On the approval of the Regulation on the State Agency for Reconstruction and Development of the Infrastructure of Ukraine]: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy. (2014). Kyiv [in Ukrainian].
8. Pro transport [About transport]: Zakon Ukrayiny. (1994). *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny* [in Ukrainian].
9. Sereda, Yu. (2022). Osoblyvosti derzhavnogo upravlinnya doroznim budivnytstvom [The peculiarities of the state management of road construction]. *Pravo ta derzhavne upravlinnya — Law and public administration*, 1, 197–202. doi: <https://doi.org/10.32840/pdu.2022.1.29> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 20.06.2024